

สังคมโลก

มรดกแห่งภูมิปัญญาไทย

← เมืองโบราณศรีสัชนาลัย
THE OLD TOWN OF SI SATCHANALAI

เตาทุเรียงป่ายาบ
PHA YANG KILNS

↑ 1

เตาทุเรียงเกาะน้อย
KHO NOI KILNS

↑ 5

สังคมโลก : มรดกแห่งภูมิปัญญาไทย

สำหรับ

บุคคลทั่วไป

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ภาพวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

พศ.ดร.ศักดิ์ชัย เกียรติภินันท์

สังคโลก : มรดกแห่งภูมิปัญญาไทย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ศักดิ์ชัย เกียรติธนาสินทร์.

สังคโลก : มรดกแห่งภูมิปัญญาไทย. -- กรุงเทพฯ : แม็ค, 2548.

96 หน้า.

1. เครื่องสังคโลก. 2. เครื่องปั้นดินเผา. I. ชื่อเรื่อง.

666.3

ISBN : 974-9953-50-9

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

บริษัทขอสงวนลิขสิทธิ์ ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด
ของเนื้อเรื่อง ภาพประกอบและอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ไปทำการคัดลอก
โดยวิธีพิมพ์ดีด เรียงตัว อัดสำเนา ถ่ายฟิล์ม ถ่ายเอกสาร
พิมพ์โดยเครื่องจักร หรือวิธีการอื่นใดเพื่อนำไปแจก จำหน่าย

สงวนลิขสิทธิ์ : กรกฎาคม 2548

ราคา 55 บาท

จัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

การสั่งซื้อ : ส่งธนาคัดส่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว ในนาม อาจารย์พีระ พนาสุภณ

9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2938-2022-7 โทรสาร 0-2938-2028

พิมพ์ที่ บริษัท เอส เอ็ม เอ ธุรกิจและการพิมพ์ จำกัด

โทรศัพท์ 0-3449-9737

คำ ๗ ขໍ ๗

บ้านเมือง สิ่งมีชีวิต และสรรพสิ่งในโลกนี้ต่างมียุคสมัยของตน มีการเกิดและดับตามกาลเวลาจะสั้นหรือยาวตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ

วัฒนธรรมถือเป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย มีการเกิดและดับเช่นกัน วัฒนธรรมใดเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หรือหมุนตามกระแสโลกาภิวัตน์ ขาดความเป็นตัวของตัวเอง ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมใด ดำรงเอกลักษณ์ของตนไว้ได้มั่นคง ไม่แปรเปลี่ยนตามกระแสของโลก ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมแท้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีประวัติศาสตร์ชนชาติอันยาวนาน มีวิถีการดำรงชีวิตที่มีรูปแบบเฉพาะตน มีงานศิลปกรรมอันประณีตได้ว่าเป็นผลงานที่มาจากน้ำมือคนไทย ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปหัตถกรรม งานจิตรกรรม สถาปัตยกรรม หรือเครื่องปั้นดินเผา

สังคโลกเป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทหนึ่งของไทย ที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยในสมัยสุโขทัย แม้เครื่องสังคโลกจะไม่ใช่ทรัพย์สินของคารมมีค่า เป็นเพียงวัตถุขนาดเล็ก เป็นเศษดิน เสี้ยวกระเบื้อง แต่ก็เป็นวัตถุแห่งสัจจะ ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมจับต้องได้ เป็นหลักฐานสำคัญที่ฉานให้เห็นปัญญา และความแตกฉานทั้งศาสตร์และศิลป์ของชาวเมืองศรีสัชนาลัย และเมืองสุโขทัย

ขอสงวนลิขสิทธิ์ในผลงานนี้
สร้างตำนานเครื่องสังคโลก มรดกล้ำค่าชิ้นนี้แก่ลูกหลานไทย

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

สารบัญ

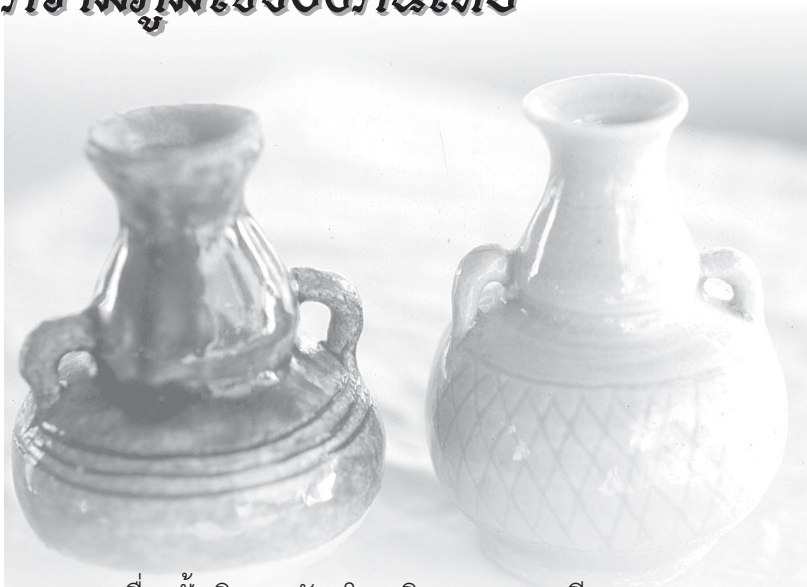
บทนำ : กำเนิดเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก ความภูมิใจของ คนไทย	1
เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	3
การเริ่มต้นผลิตเครื่องสังคโลกในประเทศไทย	6
■ ยุครุ่งเรืองของเครื่องสังคโลก	8
■ ยุคเว้นว่างการผลิตเครื่องสังคโลก	9
■ ยุคพัฒนาการผลิตเครื่องสังคโลก	12
■ ประเภทเครื่องปั้นดินเผาสังคโลกที่พบในประเทศไทย	15
การแบ่งชนิดของเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	17
■ วัตถุดิบและการเตรียมดิน	19
■ การขึ้นรูปทรง	24
■ รูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	30
■ คติลวดลายที่ใช้ตกแต่ง	38
■ การทำน้ำเคลือบ	46
■ การทำสีเขียนลาย	47

■ การเตรียมน้ำเคลือบ	48
■ การเคลือบเครื่องปั้นดินเผา	58
■ เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	60
ความเป็นมาของการศึกษาวิจัย และอนุรักษ์ แหล่งเตาเผาสังคโลก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	77
การกำหนดอายุสมัยเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธี วิทยาศาสตร์	78
วิวัฒนาการของเตาเผาสังคโลก	80
■ ลำดับการเปลี่ยนแปลงการสร้างเตาชุดใต้ดิน	81
■ ความสำคัญของกลุ่มเตาสังคโลกหมายเลข 42 และ 123	85
บรรณานุกรม	87

บทนำ :

กำเนิดเครื่องปั้นดินเผาสังคโลก ความภูมิใจของคนไทย

เครื่องปั้นดินเผาสังคโลกเกิดจากความเพียรพยายามของคนไทยที่จะประสานธาตุทั้งสี่คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อก่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ การประสานธาตุทั้งสี่เริ่มจากการนำดินผสมน้ำในปริมาณพอเหมาะที่จะปั้นแต่งเป็นรูปทรงตามจินตนาการ ก่อนนำออกผึ่งลมให้แห้งสนิทเพื่อนำเข้าเตาเผาให้ไฟสร้างความแข็งแกร่งต่อไป เครื่องปั้นดินเผาจึงถือเป็นสิ่งสูงส่งทรงคุณค่าด้านจิตใจ คนไทยสมัยโบราณนิยมปั้นตุ๊กตาดินเผาไว้ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา และปั้นแต่งเครื่องประดับศาสนสถานให้เกิดความงดงามสร้างศรัทธาแก่ผู้พบเห็น

ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาเป็นสื่อแสดงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในถิ่นต่าง ๆ ว่ามีการคมนาคมติดต่อค้าขายต่อกัน เป็นหลักฐานแสดงความเจริญของชุมชน และเป็นดัชนีเปรียบเทียบอายุของแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเครื่องปั้นดินเผาเป็นโบราณวัตถุที่คงทนไม่ผุพังเหมือนโบราณวัตถุอื่น ๆ เช่น โลหะ ไม้ เศษเครื่องปั้นดินเผาแม้พบเพียงชิ้นเล็กชิ้นน้อย นักโบราณคดีสามารถแยกวัตถุภาควัตถุที่ประกอบขึ้นเป็นเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ได้ สามารถศึกษาถึงรูปทรง ขบวนการผลิต ลวดลาย วิธีการตกแต่ง และความเชื่อต่าง ๆ อันส่งผลถึงภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในยุคสมัยนั้น ตลอดจนอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีต่อเพื่อนบ้าน อันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งประวัติศาสตร์ชนชาติ

ประเทศไทยนับเป็นชาติเก่าแก่ที่มีแหล่งอารยธรรมเครื่องปั้นดินเผาจำนวนมากมายหลายแห่ง เช่น ที่ตำบลบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อันเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาสังคมโลกที่มีชื่อเสียงของไทย อีกทั้งยังผลิตสืบต่อกันมาตั้งแต่ก่อนอาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานี แสดงให้เห็นถึงความเจริญของคนไทยที่มีมาแต่ครั้งโบราณกาล ยิ่งความภาคภูมิใจแก่คนไทยทั้งชาติในยุคปัจจุบัน

ป้ายบอกทิศทางไปเยี่ยมชม
เมืองโบราณศรีสัชนาลัยและเตาทุเรียง